

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1794

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1064

Kitap Adı : Memlûklerde İlim ve Kültür

Alt Başlık : Şahıslar

Book Title : Science and Culture in the Mamluks

Subtitle : Personalities

ISBN : 978-625-8724-19-6

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724196

Editör | Editor: Yaşar Akaslan | orcid.org/0000-0003-0715-9295

Kurum | Institution: Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ROR ID: ror.org/028k5qw24

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 294 (x + 284)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCV - Dinî liderler ve dinî şahsiyetler | Religious leaders & religious figures

BISAC: RELO84000 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM2 - İslami ilahiyat ve öğretiler / Düşünürler ve düşünceler | Islam: the-ology & beliefs / Thinkers and thought

LC Classification: BP50 - İslam - Tarih ve düşünce | Islam - History and thought

DEWEY: 297.09 - İslam tarihi ve düşünce akımları | History and schools of Islamic thought

WoS Category: Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: 6.6 - İslam Araştırmaları | Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.6.42 - İslam Hukuku ve Bilimsel Araştırmalar | Islamic Jurisprudence and Scholarship

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih ve Felsefe Bilimi | History and Philosophy of Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Akaslan, Yaşar (ed). *Memlûklerde İlim ve Kültür: Şahıslar*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Memlüklerde İlim ve Kültür

Şahıslar

Editör
Yaşar AKASLAN

Ankara 2025

Editör Hakkında | About the Editor

Doç. Dr. Yaşar AKASLAN

1979 yılında Samsun'da doğdu. İlkokulun ardından hafızlığını ikmal etti. 1999 yılında Samsun İmam-Hatip Lisesini, 2004'te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini bitirdi. 2007-2010 yılları arasında Ankara Hacı Bayram Camii Aşere-Takrîb-Tayyibe ve Kırâat İhtisas Kursu'nda kırâat eğitimini tamamlayarak mezun oldu. 2013'te de Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Ana Bilim Dalında yüksek lisansını tamamladı. 2001-2013 yılları arasında Ankara ve Samsun'da İmam-Hatip olarak görev yaptı. 2013-2017 yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi Ana Bilim Dalı araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2017 yılında doktor, 2020 yılında doçent oldu. Hâlen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır..

Born in Samsun in 1979. After primary school, he completed his memorization of the Qur'an (hıfz). He graduated from Samsun Imam-Hatip High School in 1999 and from Ankara University Faculty of Divinity in 2004. Between 2007 and 2010, he completed his qiraah training at the Ankara Hacı Bayram Mosque Ashere–Taqreeb–Tayyibe and Advanced Qiraah Program. In 2013, he earned his master's degree in the Department of Qur'an Recitation and Qiraah Science at Ondokuz Mayıs University (OMU) Faculty of Divinity. From 2001 to 2013, he served as an Imam-Hatip in Ankara and Samsun. Between 2013 and 2017, he worked as a research assistant in the same department at OMU Faculty of Divinity. He became a Ph.D. holder in 2017 and an associate professor in 2020. He is currently serving as a faculty member at the same university.

Kitap Hakkında

Memlûklerde İlim ve Kültür

Şahıslar

“Memlûklerde İlim ve Kültür: Şahıslar”, Memlûkler döneminin ilmî ve kültürel birikimini, farklı ilim dallarında öne çıkan şahsiyetler üzerinden incelemeyi amaçlayan bir giriş çalışmasıdır. Eser, Memlûk düşünce dünyasını şekillendiren âlimlerin, İslâm ilim geleneğine katkılarını ve entelektüel miras içindeki yerlerini ele almaktadır. Çalışmanın temel hedefi, Memlûk ilim ve kültür hayatının sürekliliğini, belirli şahsiyetler aracılığıyla ortaya koymaktır. Memlûk ilmî ve kültürel dokusunu dinî, edebî, felsefî, hukukî ve mimarî estetik alanlar bağlamında ilgili şahsiyetlerin faaliyetleri üzerinden değerlendirmektedir. İncelenen simalar, kendi dönemlerinin ilmî ve fikrî atmosferini yansıtmannın yanı sıra Memlûk toplumunun dinî, sosyal ve kültürel yapısının oluşumunda oynadıkları rolü de ortaya koymaktadır. İslam ilim geleneğinin önde gelen temsilcileri olarak kabul edilen bu ulemâ gerek Memlûk entelektüel mirasını gerekse bu miras ile günümüz kültürel birikimi arasındaki bağlantıyı anlamak açısından değerli bilgiler sunmaktadır. Çalışmada ele alınan şahsiyetler değerlendirilirken, onların yetiştikleri entelektüel çevre, toplumsal ilişkiler ve ilmî düşüncenin gelişimine sağladıkları katkılar ele alınmıştır. Böylece “Memlûklerde İlim ve Kültür: Şahıslar”, Memlûk medeniyetinin ilmî ve kültürel mirasını keşfetmek isteyen araştırmacılar ve konuyla ilgilenenler için bir giriş niteliği taşımakta; Memlûk düşünce geleneğinin çeşitliliğini ve tarihî önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Memlûkler; İlim; Kültür; Gelenek; Âlimler; Medrese; İlmî ve Kültürel Miras

About the Book

Science and Culture in the Mamluks Personalities

“Science and Culture in the Mamluks: Personalities” is an introductory study that aims to examine the scientific and cultural heritage of the Mamluk civilization through prominent figures across various fields of knowledge. The work addresses the contributions of scholars who shaped the Mamluk intellectual world and their place within the broader Islamic scholarly tradition. Its primary objective is to demonstrate the continuity of Mamluk intellectual and cultural life through selected individuals. The study evaluates the Mamluk intellectual and cultural fabric across religious, literary, philosophical, legal, and architectural-aesthetic domains by examining the activities of the relevant figures. The individuals analyzed not only reflect the scholarly and intellectual atmosphere of their own period but also reveal the roles they played in shaping the religious, social, and cultural structures of Mamluk society. Recognized as leading representatives of the Islamic scholarly tradition, these scholars provide valuable insights for understanding both the Mamluk intellectual heritage and its connection to contemporary cultural knowledge. In assessing the figures, the study considers their intellectual environment, social interactions, and contributions to the development of scholarly thought. Accordingly, “Science and Culture in the Mamluks: Personalities” serves as an introductory resource for researchers and readers interested in the Mamluk civilization, highlighting the diversity of Mamluk intellectual traditions and their historical significance.

Keywords: Mamluks; Science; Culture; Tradition; Scholars; Madrasa; Intellectual and Cultural Heritage

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî (ö. 671/1273) Mustafa Sait KAPLAN	1
İbn Mâlik et-Tâî (ö. 672/1274) Recep ÇELİK	8
Nevevî (ö. 676/1277) Reha ELÇİ	16
İbn Abdüzzâhir (ö. 692/1293) Muhammet KALKAN	23
Bûsîrî (ö. 695/1296[?]) Yusuf İbrahim YÜCEL	30
İbn Manzûr (ö. 711/1311) İsmail TEMİZ	37
Necmeddin et-Tûfî (ö. 716/1316) Zübeyir ÜÇTAŞ	46
Baybars el-Mansûrî (ö. 725/1325) Şeyda Nur ERSÖZ GÜVEN	53
İbn Teymiyye (ö. 728/1328) Enise ER	60
Burhânüddîn el-Ca'berî (ö. 732/1332) Muhammed Ali ASLAN	68
Bedreddin İbn Cemâa (ö. 733/1333) M. Nurullah TURAN	76
Hatîb el-Kazvînî (ö. 739/1338) Emin Ceyhun SEZDİ	84
Cemâlüddîn el-Mizzî (ö. 742/1341) Emirhan TAMBAĞ	91
Ebû Hayyân el-Endelüsî (ö. 745/1344) Mustafa Sait KAPLAN	100
Şemsüddîn ez-Zehebî (ö. 748/1348) Adem YEŞİLDAĞ	107
İbnü'l-Ekfânî (ö. 749/1348) M. Nurullah TURAN	113
İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350) Enes ER	122
İbn Hişâm en-Nahvî (ö. 761/1360) İsmail TEMİZ	131
İbn Akîl (ö. 769/1367) Mevlüde KALINSAZLIOĞLU	140
İbn Kesîr (ö. 774/1373) Nur TANRIBUYURDU	147
İbn Haldûn (ö. 808/1406) Merve AR	155
Kalkaşendi (ö. 821/1418) Yusuf YAPICI	166
İbnü'd-Demâmînî (ö. 827/1424) Muhammed Ali BÜYÜKKELEŞ	171
Makrîzî (ö. 845/1442) Merve AR	179
İbn Hacer el-Askalânî (ö. 852/1449) Reha ELÇİ	189

İbnü'l-Hümâm (ö. 861/1457) Kadir SAYIM	195
İbn Tağrıberdî (ö. 874/1470) Muhammet KALKAN	204
Kâfiyeci (ö. 879/1474) Muhammed Ali BÜYÜKKELEŞ	211
Bikâî (ö. 885/1480) Hatice ŞAHİN AYNUR	219
Ebû Hâmid el-Makdisî (ö. 888/1483) Emin Ceyhun SEZDİ	227
Şemsüddîn es-Sehâvî (ö. 902/1497) Emirhan TAMBAĞ	235
Süyûtî (ö.911/1505) Oghız Najmaldeen Suliman SULİMAN	245
Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn el-Kastallânî (ö. 923/1517) Mustafa HATİPOĞLU	254
Zekeriyâ el-Ensârî (ö. 926/1520) Muhammed Ali ASLAN	264
Nuaymî (ö. 927/1521) Mansur ÖZGÜL	273
DİZİN	279

ÖN SÖZ

Memlûkler, stratejik coğrafi konumu itibarıyla İslâm dünyasında önemli bir rol oynamış, en karmaşık ve çalkantılı dönemlerin birinde tarih sahnesine çıkmışlardır. Moğol akınları ve Haçlı Seferleri'nin etkisiyle pek çok âlimin Memlûk topraklarına göç etmesi, bölgedeki ilmî faaliyetlerin hatırı sayılır bir hızla gelişmesine yol açmış, devletin ilmî hayatına kayda değer bir canlılık katmıştır. Özellikle dinî ilimlerde, İslâm tarihinin en verimli ve en kudretli dönemlerinden biri yaşanmıştır. Memlûk sultanları ve emirleri, âlimlere büyük bir saygı göstererek onları hem madî hem de manevî açıdan ihya etmişlerdir. Yöneticiler, bizzat ilmî sohbetlere katılmakla kalmamış, aynı zamanda eğitim ve öğretimi teşvik ederek pek çok cami, medrese ve ilmiye kuruluşlarının inşasına öncülük etmişlerdir. Bu teşvikler, ilmî üretimin önündeki engelleri ortadan kaldırmış ve bilimsel gelişimin temel taşlarını sağlamlaştırmıştır. Memlûk yönetiminin bu cömert ve destekleyici tutumu, ilmî müktesebatın hızla büyümesini ve çeşitlenmesini mümkün kılmış, kültürel mirasın bu topraklarda gelişmesini sağlamıştır.

Memlûkler devri, İslâm tarihinde hem naklî hem de aklî ilimler açısından en yoğun ve verimli ilmî faaliyetin yaşandığı dönemlerden biri olmuştur. Dönemin âlimleri, bir yandan geçmiş asırlarda kaleme alınan eserleri derleyerek farklı alanlarda ansiklopedik nitelikte çalışmalar ortaya koymuşlar, diğer yandan bu eserlerin üzerine şerhler, haşiyeler ve zeyiller yazarak mevcut bilgiyi geliştirmiş ve tekmil etmişlerdir. Hâl böyle olunca Memlûkler dönemi, ilmin zenginleşip olgunlaştığı ve sistematik bir hâl aldığı bir dönemi simgelemiştir. İlmiye sınıfı, bilgiye olan bağlılıklarını, eserleri tashih ederek ve yeni bakış açıları ekleyerek göstermiş, ilim dünyasında köklü bir yeniden yapılandırma sürecine katkı sağlamışlardır.

Bu alışmada, Memlûkler dönemi limlerinin ve münevverlerinin hayatlarına odaklanan bir bibliyografik derleme takdim edilmektedir. Farklı disiplinlerden değerli uzmanların katkılarıyla şekillenen bu eser, Memlûk kültürünün ilmî, edebî ve fikrî yapısını, dönemin entelektüel atmosferine ışık tutarak ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda akademik çevrelerin yanı sıra genel okuyucu kitlesine de hitap eden ve erişilebilir bir içerik sunarak Memlklerin zengin entelektüel ve edebî mirasını daha yakından keşfetmeye yönelik bir adım eserin gayesidir. Bu itibarla elinizdeki çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan ulemyı rahmet ve minnetle yd ederken emeği geçen yazarların her birine teşekkürlerimi sunarım.

Doç. Dr. Yaşar AKASLAN

Samsun 2025